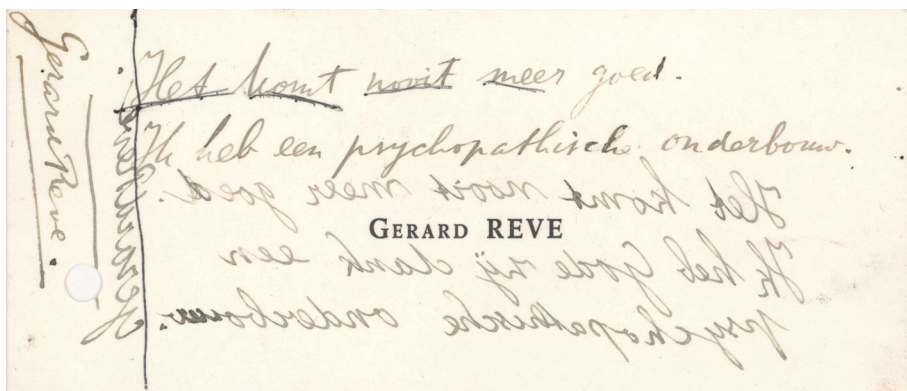

CATALOGUS 73

GERARD REVE

De verbluffende verzameling
van
Diederik van Vleuten

november 2006

AioloZ
boekhandel & antiquariaat

Botermarkt 8 - 2311 EM LEIDEN - 071 514 09 07 - fax 071 512 84 98 - reve@aioloz.com

De verzamelaar Diederik van Vleuten

Ten geleide

Het was reeds lang licht, toen in de koude middag van de tweeëntwintigste december 2001 in mijn mailbox, op de computer op de begane grond van mijn winkel op Botermarkt 8, een brief van de held van dit verhaal, Diederik van Vleuten, neerplofte. Hij vertelde mij ongevraagd dat hij definitief was begonnen met het verzamelen van Reve en riep mijn hulp in bij het uitbreiden en bewaren van zijn collectie.

In de jaren die volgden, ontwikkelde zich naast een gezonde commerciële relatie een bijzondere vriendschap waarvoor ik hem zeer dankbaar ben (mijn gezin en mijn bedrijf trouwens ook).

Nu is vriendschap met een antiquaar niet zeldzaam – als je maar genoeg besteedt, zult U opwerpen – maar het zal toch met name aan zijn eigen beminnelijkheid en zijn enthousiasme voor het werk hebben gelegen dat hij door alle hele en halve antiquaren van Nederland werd overstelpt met aanbiedingen. Hierdoor – en door het op tournee stelselmatig afdwingen van vindersgeluk – ontstond binnen enkele jaren een weergaloze Reve-verzameling.

Onuitgegeven brievenboeken, gedichten en teksten in handschrift en brieven aan Reve. Drukproeven, auteursexemplaren, dummies, etcetera. Boeken met opdracht van Reve én de bedankbrief van de ontvangers, boeken met opdracht áán Reve van intimi als Reve senior, Karel, Ofiti (Fritzi), Wolkers e.a.

Wie de posterieure partituur van Diederiks collectie – die deze catalogus beoogt te zijn – aandachtig bestudeert, kan zich slechts verwonderen over de creativiteit en de hartstocht van de verzamelaar die in zo korte tijd zoveel moois bijeenbracht.

Toch trof mij in de eerste reacties van derden vooral de verbazing over zijn beslissing om er afstand van te doen. Welnu, van zijn Reve-liefde en van de tekst van het werk gaan niets verloren, zoals uit de volgende pagina's mag blijken (en uit het feit dat hij tijdens de voorbereidingen voor deze catalogus reeds trachtte een verkochte eerste druk opnieuw aan te schaffen).

En degenen die na het lezen van zijn begeleidende woorden deze verkoop nog niet begrijpen, die kan ik bij wijze van raad slechts het nu volgende, overbekende Oudhollandse motto aanbieden:

Vraag niet hoe het kan, maar profiteer ervan!

Piet van Winden

Verzamelaar en verzameling, Utrecht 2005

Enige woorden bij het uiteenvallen van een collectie*

‘In den beginne was het Woord...’

Johannes I-1

‘Maar toon mij toch, als oogst van dit rampzalig leven, één regel, die de moeite waard en leesbaar was’

Gerard Reve

Soms zijn er dagen dat ik niet aan hem moet denken. Dan is hij zomaar even weg. Ik knoop mijn schoenveters vast en zie hem niet in een flits achter zijn werktafel zitten, gewapend met zijn kroontjespen en een glas roodwijn binnen handbereik. Ik luister mijn antwoordapparaat af en zie hem niet lopen op de winderige weg van Blauwhuis naar Greonterp. Ik maak het aanrecht schoon en zie hem niet voorovergebogen staan bij de dorpspomp van La Paillette, om zijn dorst te lessen en ‘evenzovele’ jerrycans met water te vullen om die vervolgens in zijn ‘automobiel’ omhoog te zeulen langs het levensgevaarlijke kronkelpad dat voert naar het ‘Geheime Landgoed’. De dag begint, sukkelt voort en gaat voorbij zonder hem. Maar op de meeste dagen is Gerard Reve altijd wel even in mijn gedachten.

Ik heb dat nooit hardop durven zeggen – laat staan opschrijven – want ik besef maar al te goed hoe pathetisch het klinkt. En toch is het zo. Van alle grote geesten en genieën die ik bewonder is Gerard Reve degene die zo heftig en onvoorwaardelijk in mijn leven is binnengedrongen dat ik mij afvraag of hij er ooit nog uit zal verdwijnen. Hij wandelt al een kleine vijftienvintig jaar met mij mee, als een literaire engel op mijn schouder. Wie met mij wil samen leven, krijgt hem er gratis bij. (Alles geestelijk natuurlijk en generlei kwetsing van andersdenkenden beoogd). En al heb ik hem nooit persoonlijk ontmoet, ik sta mijzelf toe hem bij zijn voornaam te noemen. Ik ben, Godlof, nog van de generatie die *De Avonden* min of meer verplicht voor het eindexamen las. Het was een boek waar je, volgens mijn lerares Nederlands, niet omheen kon, al trok ze er wel een gezicht bij dat ze er best omheen zou willen. (Vele jaren na mijn eindexamen kwam ik haar bij toeval tegen op straat. Zij vroeg mij of ik nog wel eens ‘iets aan literatuur deed’. Toen ik haar vertelde dat ik het complete werk van Reve aan het herlezen was keek ze mij vermoeid aan en zei: ‘Daar was ik al bang voor’.)

Hoewel ik *De Avonden* met veel plezier las drong op mijn achttiende de werkelijke zeggingskracht en allure van het boek nog niet tot mij door. Dat kwam een paar jaar later pas, toen ik inmiddels definitief bekeerd was tot het werk van Reve.

Die bekering vond plaats in de zomer van 1983, toen ik vanwege een ontstoken blindedarm was opgenomen in een ziekenhuis in Den Haag, waar, een dag na de operatie, een vriend aan mij, in plaats van een reep chocolade of een mand fruit, een boek cadeau gaf ‘dat ik wel zou kunnen waarderen’. Dat boek was *Oud en Eenzaam* en mijn herinnering aan de eerste lezing ervan is bijzonder pijnlijk. Na een blindedarm-operatie is het moeilijk lachen. Men gebruikt daarvoor immers de buikspieren en juist die moeten een tijdje worden ontzien. Dat lukte aanvankelijk redelijk – met vallen en opstaan mogen we wel zeggen – maar bij de beschrijving van

*Een gedeelte van deze tekst is ontleend aan mijn bijdrage *Lof der Scheepvaart in Het Volle Leven, Herinneringen aan Gerard Reve*, De Bezige Bij, 2006.

een jeugdherinnering, te weten een fietstocht van het gezin Van het Reve naar een communistisch zomerkamp, moest ik alsnog de witte vlag hijsen.

'Er zijn bij mijn weten van deze expedities nooit – ook niet van het oponthoud op ontelbare rustplaatsen van mottig gras, bij kruispunten van wegen – fotografieën gemaakt, en wat mij betreft zouden die ook overbodig zijn: alle beelden zijn haarscherp, als geëst met een bijtend zuur, voor immer in mijn geheugen ingebrand.'

'Dwingend proza' lees je wel eens als het over Reve's schrijfkunst gaat. Ik weet nog steeds niet wat de term precies inhoudt, maar als het betekent dat zijn superieure stijl er voor zorgt je wel móét blijven doorlezen dan ben ik het met die omschrijving roerend eens. Zoals de beelden van de fietsexpeditie in *Oud en Eenzaam* 'als geëst met een bijtend zuur' in Reve's geheugen zijn 'ingebrand', zo hebben zich de woorden en zinnen waarvan hij zich in zijn monumentale proza en poëzie bediende voor altijd in mijn geheugen vastgezet.

Na mijn ontslag uit het ziekenhuis kocht ik, hersteld van mijn operatie, maar gevloerd door *Oud en Eenzaam*, het complete oeuvre. De zomer van 1983 zal voor altijd in mijn herinnering blijven bestaan als de zomer van Gerard Reve. Van alle boeken weet ik nog exact waar ik was toen ik ze voor het eerst las. De eerste reisbrieven uit *Nader tot U* las ik in de trein tussen Amsterdam en Maastricht, *Een Circusjongen* op de eerste verdieping van een vervallen herenhuis in Alkmaar, *Werther Nieland* en *De ondergang van de familie Boslowits* op mijn studentenkamer in Den Haag en *Veertien Etsen van Frans Lodewijk Pannekoek voor Arbeiders Verklaard door Gerard Kornelis van het Reve* in de tuin van mijn ouderlijk huis. Met name de 'leesomstandigheden' van dat briljante verhaal herinner ik mij nog als de dag van gisteren, ook al ligt het gelukzalige moment al drieëntwintig jaar achter mij. Het was half negen in de avond, ik zat in een witte tuinstoel, het was windstil en de zon zakte langzaam achter de oude duinen tussen Egmond en Bergen.

'De salon verkeerde in schemering maar ik stak nog geen lampen aan. Er waren dingen, die je nooit aan iemand kon zeggen of vragen, hoeveel je ook van hem hield. Ik wilde wel dat we, eerst met onzekere maar allengs met krachtiger stem, een lied zouden aanheffen, dat allen zou gedenken die eens geleefd hadden, en dat alles moest vieren, dat eens adem had gehad...'

Wanneer ik precies ben begonnen met Reve verzamelen is achteraf moeilijk te zeggen. Het is een geleidelijk proces geweest, zoals dat meestal gaat met verzamelingen. Een exacte datum is niet aan te geven. Het gebeurt gewoon. Op een dag sta je voor je kast en zie je dat je van een schrijver niet alleen het complete werk in handelseditie bezit maar dat sommigen werken in meerdere drukken aanwezig zijn. Een veeg teken! Want wie het uitsluitend om de complete tekst te doen is zal met de aanschaf van de complete handelsedities dan wel het Verzameld Werk zijn of haar dorst hebben geleest. Maar wie van diezelfde tekst meerdere 'verschijningsvormen' wil bezitten zal moeten toegeven dat hij of zij een verzamelaar is. Wie van ieder werk ook nog eens de eerste druk wil hebben bevindt zich op het hellende vlak van de 'diehard' en is verloren.

Ik heb, wat Gerard Reve betreft, alle verzamelstadia afgelegd en het was een mooie en wonderbaarlijke reis. Niet zelden werd mijn reis door het toeval bepaald. Volgens mijn ex-collega Justus van Oel behoor ik dan ook tot het gelukzalige slag mensen dat voor een pak melk de deur uitgaat en met een Steinway concertvleugel weer

thuiskomt. Voor een van de wonderlijkste gebeurtenissen op die reis moeten wij nogmaals terug naar de vorige eeuw.

Halverwege de jaren tachtig bewoonde ik een etage in een van de bloemenstraten in het hart van de Amsterdamse Jordaan. Mijn studie aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag was, voornamelijk door eigen toedoen, tot een vroegtijdig einde gekomen en ik had geen idee wat ik verder met het leven aan moest. Mijn dagen bracht ik door met lezen, pianospelen en veelvuldig uit het raam koekeloeren. Ik voorzag in mijn levensonderhoud door op te treden als barpianist in een restaurant in Osdorp. Dat was bepaald geen vetpot en dus combineerde ik het spelen van het standaard wereldrepertoire met een nog slechter betaald baantje als 'kopiëerder' bij Donemus, de Amsterdamse muziekuitgeverij gespecialiseerd in het werk van hedendaagse Nederlandse componisten. Mijn arbeid bestond er uit om de ingeleverde manuscripten – de 'kladversie' in het handschrift van de componist zelf – voor druk gereed te maken. Daartoe moest ik de partituur met de hand op grote transparante vellen overschrijven volgens de dwingende instructies die tot in detail stonden beschreven in een twee centimeter dik *kopieër-instructieboek*. Daarin stond niet alleen de minimale witruimte tussen twee noten gedictieerd, maar ook de exacte indeling van de notenbalken, de lengte van de staven, de dikte van de punten, maten en verbindingsbogen en met welke Rotring pennen (vier verschillende soorten dikte!) en linialen een en ander tot een goed einde diende te worden gebracht. Het overschrijven was, dat moge duidelijk zijn, een klus die met meer dan militaire precisie geklaard moest worden. En terecht, want zoals wij allen kunnen horen, kijkt men in de hedendaagse muziek niet op een nootje meer of minder en een vergissing was dus snel gemaakt. In dat geval was de grootste voorzichtigheid geboden, want een fout in de partituur kon alleen hersteld worden door met een vlijmscherp mesje de onjuiste noot, tempo-aanduiding of maatwisseling etcetera weg te *raderen*. Twee correcties op een en dezelfde plek waren bij mij geen uitzondering en deze radeeroperaties resulteerden zo goed als zeker in een onherstelbaar gat in het vel, dat het voor het drukproces meteen waardeloos maakte, zodat er niets anders op zat dan van voren af aan te beginnen. En dan te bedenken dat de gedurfd compositie met een beetje geluk hooguit twee keer in het openbaar gespeeld zou worden, om vervolgens definitief in de mist van de hedendaagse muziekgeschiedenis te verdwijnen. Per vel kreeg ik geloof ik 25 gulden, wat natuurlijk een hongerloon was gezien het aantal uren dat ik er mee bezig was.

(Maakt U zich geen zorgen. Honger heb ik nooit gehad. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik, bovenop mijn eigen verdiende loon, van Staatswege een aanvullende uitkering genoot en van tijd tot tijd ook nog een zekere toelage kreeg van mijn oma van vaders kant, die, op zijn zachtst gezegd, niet onbemiddeld was, al deed ze haar hele leven geheimzinnig over de werkelijke omvang van haar kapitaal. Een tijpje van de financiële sluiert lichte zij per ongeluk op toen op een zwarte maandagmorgen de Amsterdamse Beurs instortte en haar aandelen en obligaties aan een vrije val begonnen. Vanachter de krant van Wakker Nederland riep ze, naar adem happend, 'mijn miljoenen, mijn miljoenen!').

De argeloze lezer zal misschien denken dat ik met romantische gevoelens terugdenk aan die 'jaren van zoeken en tasten', maar dat is niet zo. Ik wist mij geen raad met mijn leven en vroeg mij steeds wanhopiger af wat ik later eigenlijk wilde worden.

Een grote troost in die jaren was het werk van Gerard Reve, dat ik, als gezegd, begin jaren tachtig definitief ontdekt en omarmd had. Hoe die dagen ook mochten ver-

lopen, aan het einde ervan lag er altijd een werk van hem op mijn nachtkastje. (En dat is nog steeds zo).

Een van de teksten die mij het meest had ontroerd was het prachtige *Veertien Etsen van Frans Lodewijk Pannekoek voor Arbeiders Verklaard door Gerard Kornelis van het Reve*. Ik bezat de tekst alleen als onderdeel van *Vier Pleidooien*. De uitgave van Thomas Rap met de bijbehorende etsen van Pannekoek had ik niet en ik kon er alleen maar van dromen dat dat boek ooit in mijn bezit zou komen. U gelieve zich te bedenken dat hier de zeer onervaren beginnende verzamelaar aan het woord is. Jazeker, ik verkeerde toen nog in de veronderstelling dat de uitgave van Rap onbereikbaar was voor gewone mensen. Ik had het boek namelijk nog nooit ergens zien liggen. Dat lag natuurlijk in de eerste plaats aan mijzelf en in de tweede plaats aan de antiquariaten die ik bezocht. Nu, zoveel jaren later, weet ik dat het boek redelijk gemakkelijk te vinden is bij de gerenommeerde vakbroeders, zij het dat een puntgaaf exemplaar zonder kromtrekkende platten wel steeds zeldzamer wordt. Maar ik dwaal af.

In het geheim was ik wel degelijk aan het sparen voor het geval het boek toch ooit op mijn weg mocht komen. Aangezien er vele wegen naar Rome leiden had ik, om mijn bibliofiele droom te verwezenlijken, verschillende vrienden ingeschakeld die voor mij op de antiquarische loer lagen. Het principe was eenvoudig: zou een van deze vrienden ergens in het land onverhoopt een exemplaar zien liggen dan zou ik direct op de hoogte worden gebracht. Het exemplaar zou dan door de bevriende vinder onmiddellijk voor mij gereserveerd worden, waarna ik voor de financiële afhandeling zou zorgen, mits natuurlijk de gevraagde som geld binnen mijn budget lag.

Lange tijd gebeurde er helemaal niets en het boek leek verder weg dan ooit. (Men bedenke tevens dat, los van mijn eigen onkunde, ook het internet voor de gewone burger nog niet bestond, laat staan dat ook maar een antiquariaat waar ook ter wereld er van gehoord kon hebben. Wat een gelukzalige tijd voor de echte speurneus!).

En toen, op een mooie dag, ging de telefoon. Het was Christiaan de P., een oud-schoolgenoot uit Alkmaar. Hij belde vanuit een antiquariaat in Leiden – het kan niet anders of het moet het antiquariaat zijn geweest dat nu mijn collectie ter verkoop aanbiedt – met de mededeling dat hij de *Veertien Etsen* in zijn handen had en of ik nog belangstelling had. De vraag stellen was hem beantwoorden. Christiaan schoot mij het geld voor, wij maakten onmiddellijk een afspraak voor de verdere transactie en over mij daalde iets neer dat leek op geluk. Ik legde de hoorn op de haak. Op exact hetzelfde moment belde er iemand aan. Ik liep de trap af en deed de deur open. Er stond een wat verwilderde man op de stoep die zei dat hij op mijn adres een afspraak had. Ik antwoordde dat hij zich vergiste want ik kende de man in het geheel niet. Hij hield echter voet bij stuk. ‘Mijn naam is Frans Pannekoek en ik moet hier op de Eerste Liedewarsstraat zijn’, zei hij. Het misverstand was meteen duidelijk. Hij had zich een straat vergist want ik woonde op de Tweede Liedewarsstraat. Mijn hart bonkte ondertussen in mijn keel. Ik vroeg hem hoe hij voluit heette. ‘Frans Lodewijk Pannekoek’ zei hij droog. ‘De beroemde etser, van de *Veertien Etsen*?’ stamelde ik. ‘Jazeker’ zei hij. Ik wist een paar seconden niets te zeggen. Toen vertelde ik hem dat ik op het moment dat hij aanbelde via een vriend net de *Veertien Etsen* had gekocht. ‘Dat is inderdaad toevallig’ zei hij. ‘Mag ik uw exemplaar dan kopen, ik bezit er zelf niet een meer’. Het kon altijd nog gekker, dat was duidelijk.

Toen ik van de paranormale schrik bekomen was, wilde ik natuurlijk van alles weten over zijn vriendschap met Gerard Reve en over de tijd die zij samen in Friesland doormaakten. Veel wilde Bullie van der K. er niet over kwijt. Het was een mooie tijd

geweest, dat zeker, maar die tijd was nu voorbij en bovendien al zo lang geleden. Nee, Gerard had hij nooit meer gezien.

Ik heb Frans Lodewijk Pannekoek ook nooit meer gezien en ook ben ik niet ingegaan op zijn verzoek om hem mijn kersverse *Veertien Etsen* te verkopen.

U vindt het beruchte exemplaar wel in deze catalogus. Het verschilt in weinig opzichten van de exemplaren die U als verzamelaars ongetwijfeld op Uw eigen weg bent tegengekomen. De prijs zal dan ook niet hoger of lager liggen dan wat er op de markt voor betaald wordt. Het verhaal erachter blijft wat mij betreft onbetaalbaar. Wees er zuinig op en als ik U nog een advies mag geven: doe niet open als er aangebeld wordt op het moment dat U het voor het eerst in de kast zet. Voor U het weet bent U het weer kwijt.

Een tweede Krankzinnige Gebeurtenis wil ik U ook niet onthouden. Want het was wel degelijk een Krankzinnige Gebeurtenis – of toeval, wie zal het zeggen – die min of meer aan de basis stond van mijn Reve-collectie.

Toen Gerard Reve 75 jaar werd organiseerde de N.P.S in het Vossius Gymnasium te Amsterdam een televisie-uitzending met als gasten enige Revianen en andere kenners van het werk van de Jarige Meester om, onder leiding van presentatrice Petra Possel, het oeuvre onder de loop te nemen. Ik weet nog steeds niet waarom ik was uitgenodigd. Het kan niet anders zijn dan dat ook hier de bizarre wet gold dat als je je een keer in een interview hebt laten ontvallen dat je van het werk van Reve (of wie dan ook) houdt, je voor de rest van je leven onder de R van Revekener in de kaartenbakken van de 'Hilversumse Droomfabrieken' bent terug te vinden.

En zo zat ik dus tot mijn verrassing in de banken van Gerards voormalige middelbare school, naast kanonnen als Arjan Peters, Hanny Michaelis, Wouter van Oorschot, de toenmalige hoofdredacteur van het Parool Matthijs van Nieuwkerk en natuurlijk Theodor Holman, die diverse gedichten van Reve op muziek had gezet en één daarvan aan het slot van de uitzending voor ons zou spelen en zingen. Dat op muziek zetten van Reves gedichten was natuurlijk meer dan zijn goed recht en het past mij niet er iets van te vinden, aangezien ik zelf al geruime tijd rondliep met plannen om de Sixtijnse Kapel eens over te schilderen.

Om kort te gaan: het was een mooi samenzijn. Ik denk niet dat ik iets zinnigs, laat staan iets nieuws heb gemeld, maar daar gaat het niet om. Waar het wel om gaat is dat alle gasten na afloop het kleine meesterwerkje *Zelf Reve Verzamelen* van Piet van Winden kregen uitgereikt.

Thuisgekomen begon ik er meteen in te lezen. Ik werd bedolven onder een schat van heerlijke bibliografische gegevens. Zo las ik dat er om een groot gedeelte van de exemplaren van de eerste druk van *De Avonden* een geel buikbandje zat met de tekst *Bekroond met de Reina Prinsen Geerlig's Prijs*. Maar aangezien iedereen ook toen al met buikbandjes deed wat men tegenwoordig nog steeds doet, namelijk weggooien, waren er tot op heden maar drie exemplaren bekend waarbij het buikbandje nog aanwezig was. In de collectie van Adriaan van Dis, schreef Van Winden, zat nog een exemplaar met een half buikbandje maar die telde niet echt mee. 'Je zal dat buikbandje maar in je kast hebben staan,' dacht ik, en nieuwsgierig naar andere onthullingen las ik verder.

In de herfst of winter, of allebei of geen van beiden, ik weet het niet meer, in ieder geval van het jaar 2000 waren mijn vakbroeder Erik van Muiswinkel en ik op weg naar Winterswijk, waar wij de plaatselijke bevolking uit de schatkamers van onze geest zouden verrijken met ons toenmalige cabaretprogramma. Het was een mooie

middag en omdat wij te vroeg van huis waren gegaan hadden wij alle tijd om nog een bezoek te brengen aan de boekenstad Bredevoort, dat immers op de route lag. Ik was er nog nooit geweest, en voor de zekerheid stelde ik mij er maar niet al teveel van voor. Dat vooroordeel leek een tijdje lang te kloppen want wat wij aantroffen in de diverse winkeltjes zong het aloude tweedehandse lied: alle delen Lou de Jong, alle delen Winston Churchill, alle delen *Het Aanzien Van...* en natuurlijk *Zo werkt het Menselijk Oog, Welke ster is dat?*, *Bekende Honderassen*, *Zwolle Hanzestad* en het *Lexicon der Friese Landbouw*.

Wij besloten dan ook niet al te lang te blijven. Vooruit, nog één winkel dan, daar op de hoek: Antiquariaat Pergamon. Erik stortte zich na binnenkomst op de kinderboeken en Sinterklasiana, en ik liep langs de kassa en stond stil voor een vitrine. Dat deed mijn hart ook. Want in die vitrine lag het boek waarvan er volgens Van Winden maar drie bekend waren: De eerste druk van *De Avonden* mét het gele buikbandje. Ik geloofde het niet maar het was zo. Het kostte 1800 gulden. Zo'n bedrag had ik nog nooit voor een boek uitgegeven en ik kon mij niet voorstellen dat ik dat ooit zou doen ook.

En dus... liet ik het liggen. 'Een echte verzamelaar neemt het zo mee' deelde de eigenaar mij nog ongevraagd mee. Dat geloofde ik graag en tegelijk kwam er een soort rust over mij. Een echte verzamelaar was ik dus niet. Zo simpel kon het leven zijn.

Een jaar later verscheen bij de Bezige Bij het manuscript en typoscript van *De Avonden* in facsimile. U kent het ongetwijfeld, een prachtige uitgave in een luxe zwarte omslagdoos en gesigneerd door Gerard Reve. Toen ik het in de winkel zag liggen kocht ik het meteen. Ik geloof dat het rond de duizend gulden kostte. Ik besepte dat ik nog nooit een dergelijk bedrag voor een boek had neergeteld. Maar nog meer was ik er van doordrongen dat ik over een psychische drempel was gegaan.

En toen begon het mij te duizelen. Misschien was ik dus toch een echte verzamelaar? Maar als dat het geval was dan kon het met terugwerkende kracht toch niet zo zijn dat ik een jaar eerder dat buikbandje niet...? Ik begon te zweten. Zou

het er nog zijn? Dat kon toch niet? Maar als...?

Grote haast was geboden. En dus schreef ik onmiddellijk een brief naar Pergamon in Bredevoort. U leest het goed, een brief. Het kwam in mijn blinde paniek niet in mij op om gewoon even te bellen. (Mocht er ooit weer een invasie in Normandië gepland worden, stelt U mij dan niet aan als opperbevelhebber. Er zou geen enkele geallieerde boot het water raken).

Een paar dagen later werd er gebeld. Geen Pannekoek deze keer, maar wel de eigenaar, die mij op beleefde en zakelijke toon meedeelde dat het exemplaar er nog was. Het was flink duurder geworden, dat dan weer wel. 'Maar ik verkoop het alleen

aan een liefhebber'. Ik citeerde opgelucht de openingszinnen uit *De Avonden* en riep als bonus 'hoei boei, hier moet ik even zijn!' Het was voldoende. Weer een paar dagen later arriveerde er een aangetekend pakket uit Bredevoort. Het Buikbandje was in mijn bezit. En ik kon nu in alle rust verder bouwen. Wat kon mijn nog gebeuren?

Wat mij nog kon gebeuren was veel, heel veel. Ik ben op mijn mooie weg veel tegengekomen. En heel vaak speelde het toeval een grote rol. Of domweg geluk. Al kun je geluk ook afdwingen door vol te blijven houden. Want ook al was het vijf voor zes en stond de eigenaar al met zijn jas in zijn hand in de deuropening, dan moest ik toch nog even naar binnen gaan en om Reve vragen. Ook in dat onbeduidende winkeltje in Middelburg waar misschien nooit iemand komt en waar dat ene nog ontbrekende kinderboek van Reve senior, *De Avonturen van Jonkheer Stribbel*, gewoon in de kast stond. En dat nog kleinere winkeltje in Roermond waar in een vieze bak het vergeten debuut van Hanny Michaelis mij toelachte. Of dat prachtige antiquariaat Kruieltje in Enschede waarvan de eigenaar leeft op inktzwarte koffie en met geheime kruiden gevulde gelukstrompetten, en waar ik stuitte op een stapel oude vergeelde edities van het Parool, onder redactie van G.J.M. van het Reve. En waar bij het afrekenen de deur openging, waarop de eigenaar zei 'daar zal je net de familie hebben'. Het bleek inderdaad een verre neef van Gerard Reve te zijn. Waar gebeurd. En ik heb het bewijs. Diezelfde verre neef woonde een tijd later in Hengelo op mijn uitnodiging onze voorstelling Antiquariaat Oblomow bij. En zo komt het dat ik een toegangskaartje heb van de schouwburg in Hengelo met daarop gedrukt: Van Muiswinkel en van Vleuten. De heer en Mevrouw van het Reve. Rij 16 stoel 11.

Dat toegangskaartje treft U niet aan in deze catalogus. Want niet alles doe ik weg. Ook het Buikbandje zult U vergeefs zoeken. Ik ben er teveel aan gehecht. Niet omdat het zo zeldzaam is en veel geld waard, wel omdat het het boek was waar eigenlijk alles mee begon. Ik hoop dat U mij dat kunt vergeven. Ik beloof U echter dat indien ik het boek verkoop het via de professionele kanalen zal zijn. Alleen op die manier is er enige garantie dat het op een mooie plek terecht komt.

Wat ook niet de deur uitgaat is de Bijbel van Gerard, waar op de titelpagina met kroontjespen 'Hoererij!' staat geschreven en ook het veelbetekende 'Voor Gras zie

Jesaja'. En ik kan ook geen afscheid nemen van een klein visitekaartje van Gerard en Hanny. Een ontroerend Revianum dat misschien wel EU 100 oplevert maar nooit meer terugkomt. En bovendien een geschenkje was van Reve-biograaf Nop Maas. En wie geschenken doorverkoopt moet zich schamen. Dat geldt ook voor een paar foto's van Klaas Koppe. En ja, het debuut van Hanny Michaelis, *Voorspel*, zo beduimeld als het mag zijn, blijft in mijn kast achter. U zult het met een beetje moeite vast wel ergens vinden. Zoekt U vooral in al die kleine winkeltjes waar U het het minste verwacht, want daar liggen de grootste schatten. Op het internet zult U het waarschijnlijk niet vinden. Dat hoop ik althans. Laat ons iets van romantiek van vroeger koesteren en in ere houden.

U zult, na al mijn gekakel, wellicht benieuwd zijn waarom iemand afstand doet van zijn verzameling. Ik ben U niets verplicht maar wil volstaan met de belangrijkste reden. Ik heb een mooi vak, maar een onzeker vak. Het theater is mijn tweede huis, maar niemand weet hoelang een tweede huis meegaat. Het is nooit voor het leven. Ik heb twee kleine kinderen en vraag mij steeds vaker af waar zij het later van gaan doen. Niemand kan die vraag beantwoorden. Wel kan ik ze een klein duwtje in de rug geven. Zodat, als de nood aan de man komt, hen in ieder geval het kopiëren van partituren op grote transparante vellen bespaard blijft. Later als ze groot zijn en bij hun rekening mogen en vragen waar het geld vandaan komt, dan zal pappa ze deze catalogus laten zien. Daar is het voor jullie mee begonnen, zal ik dan zeggen. En voor pappa mee geëindigd, maar dat zeg ik er niet hardop bij. En daar wil ik het bij laten.

(Ik zou natuurlijk een heel referaat kunnen houden over mijn niet aflatende belangstelling voor het leven en werk van de 18^e eeuwse ontdekkingsreiziger James Cook (1728-1779) en dat ik heel misschien ook een paar centjes van deze opbrengst zal besteden aan de aanschaf van zijn *Chart of the Southern Hemisphere*, die ik maar wat graag ingelijst aan de muur zou hebben hangen, maar we moeten voort.)

Tot slot een paar woorden van dank.

Wie intensief verzamelt komt op zijn pad veel mensen tegen. Allereerst de antiquaren die de 'spullen' leveren. In de relatief weinig jaren dat ik deze collectie bijeenbracht heb ik er vele leren kennen. Sommige contacten zijn uitgegroeid tot meer dan een klantenrelatie alleen. Dat stemt mij dankbaar. Ik heb vaak de ervaring mogen hebben dat mij dingen voor mijn collectie gegund werden. 'Dat is echt iets voor jouw collectie, Diederik' werd mij dan gezegd. De cynicus zal meteen roepen: 'Ja, dank je de koekoek, je betaalt er toch voor!' Zeker. Maar ik weet dat het vaak anders was. Men was blij om mee te kunnen bouwen aan iets moois. Men vond het leuk mijn blije gezicht te zien als ik bij hen iets zeldzaams op de kop kon tikken. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat men op die momenten werkelijk plezier beleefde aan het vak van antiquaar. Ik denk met evenveel plezier aan die momenten terug. Namen wil ik hier niet noemen. De kans dat ik iemand vergeet is mij te groot. De betreffende vakbroeders die dit lezen zullen zich zonder twijfel aangesproken voelen. Daar vertrouw ik op.

Wie intensief Reve verzamelt komt ook, of hij wil of niet, in de wondere wereld der Revianen terecht. Ik heb het grote voorrecht gehad er aan aantal te ontmoeten die mijn leven verrijkt hebben. Ik heb Reve nooit ontmoet maar door de geprekken met hen die hem persoonlijk gekend hebben en die zo gul waren hun ervaringen en herinneringen met mij te willen delen, kan ik misschien wel zeggen dat ik Gerard

ENIGE WOORDEN

Reve toch ontmoet heb. Zonder anderen tekort te doen dank ik op deze plaats in het bijzonder Peter en Marja van Bergen, Nop Maas en Klaas Koppe.

Tot slot dank ik Piet en Monique van Winden. Zij waren meer dan eens mijn betrouwbare en professionele gids op het hobbelige verzamelpad. Aan de Botermarkt in Leiden bespraken wij veel. Veel meer dan Reve alleen. Ik koester de gevoelens van vriendschap die daar mochten ontstaan. Die vriendschap geldt ook Sophie, Bob en Charlotte, maar dat weten ze wel. Boeken komen en gaan. Maar dát blijft.

Mijn collectie zal nu uiteen vallen, daar is niets aan te doen. Ik hoop van ganser harte dat de boeken, manuscripten en andere Reviana hun weg zullen vinden naar een plek waar zij gekoesterd worden.

Wat mij persoonlijk betreft: ik zal het werk van Gerard Reve blijven omarmen en op verzoek blijven uitdragen (maar ook alleen dán). Ik beschouw hem als een van onze grootste schrijvers en zal dat blijven doen.

Wat rest is de herinnering aan de collectie in de vorm van deze catalogus. Ik keer terug naar waar het allemaal ooit begon, de tekst zelf. Want in den beginne was het Woord. Gerard Reve zou het als eerste beamen.

Diederik van Vleuten, 1 oktober 2006